

Mikowski Mowa (10 października 1791)

MIKOWSKIEGO

WYDZIAŁU

WYDZIAŁU

MIASTA

WYDZIAŁU

WYDZIAŁU

WYDZIAŁU

WYDZIAŁU

WYDZIAŁU

WYDZIAŁU

XVII. 2. 373

<http://rcin.org.pl>

M O W A

Jaśnie Wielmożnego

MIKORSKIEGO

KASZTELANA RAWSKIEGO,

*PRZY PODZIĘKOWANIU ZA KRZESŁO KASZTELANII
WDKIEJ RAWSKIEJ.*

Na Sessyi Seymowej Dnia 10. Pazdziernika 1791. Roku.

M I A N A

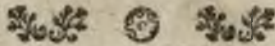

PAnowanie WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI Pana
Naszego Miłościwego, nie w domowych tylko, ale
postronnych Narodów dzieiach, Dzielności Obywatelskiej,
z Oycowską złączoney, sławną stanie się Epoką.

Jmie Najjaśniejszego STANISŁAWA AUGUSTA,
sama sprawiedliwość uwieczniona skutkiem nie obok, ale na
czele postawi tych Ziemijskich tworczejo Rozumu Bostwów,
i Rządów, którzy losy swey Oyczyzny, czyto z niewoli
wydobyli, czyli przemocy Sąsiedzkiej, by też domowey,
(1) iarzmo

XVIII. 2. 373.

Jarzmo skruszyli, a nierząd od wymyśłów Samowładności okrutniejszy, zniszczywszy, wolność Obywatelską i polityczną przywrócili, albo nadali.

Osiadłes WASZA KROLEWSKA MOSC Tron Polski ze wszystkich stron chwiejący się, wszystkie Władzy Kraiowej sprężyny, były osłabione, Naród lat wiele bez rady, bez używania Prawoactwa, bez Konsyderacyi u Postronnych Mocarstw, Kray bez obrony, Skarb bez dochodów, Zofnierz wszczupłey nader liczbie bez karności i ćwiczenia, Ziemstwa dla zrywanych Seymikow bez Sędziów, Ziemianin bez wolności.

Od Smierci Augusta III. aż do Epoki Seymu terazniejszego WASZA KROLEWSKA MOSC, z Obywateli stawiły się szczęśliwym dla Polski losem Obywatelóm Oycem, w zawodzie męskich usiłowań, i zamiarach zbawiennych, nieustawiały pracowitością nieuspioną, byś Oycyznę z nierządu i podległości wydzwignął.

Ku temu celowi z ostrożnością zaszaniającą widoki przywłaszczonego sąsiadów nadzoru, stopniami idąc Twoim to Nayaśniejszy Panie przewodnictwem, natchnieniem i radą na Seymie Konwokacyinym Kommissye Woyskowa i Skarbowa ustanowione, a w dalszym czasie następstwie Seymiki pod większość Głosów podciągnione, i inne pożyteczne, a do chwalebnych WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI zamysłów przydatne, ile tylko dozwalała sposobność, są uchwalonemi.

Kommissya Skarbu Koronnego, Dzieło Rąk WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI, i Jego mądrey Narodowi

dowi życzliwości , stała się i dla mnie publiczney pole-
m usługi.

Od pierwiastków tej Magistratury zacząwszy, od two-
rzenia i układu początkowych zasad i prawideł, ciągiem nie-
przerwanym lat przeszło Dwudziestu i półmiu pilnie w pocie
czoła sprawowałem Pisarstwa *cum voto decisivo* Urząd, co
do pracy trudny, co do pełnienia obowiązków ciężki, mozo-
łowi i przykrości pełny, a na prześladowanie wystawiony.

Gdy WASZA KROLEWSKA MOSC z pracowitego Urzę-
dowania raczyłeś mnie wezwać i umieścić w Świętym Gro-
nie P. Senatu, składam z gruntu serca obowiązanego, win-
ne Maieństawi WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI po-
dziękowanie; z wdzięcznością, tym gorliwszą, iż z tej do-
brotliwej Ręki odebrałem Przywilej, która pamiętną na
wszystkie wieki Dnia 3go i 5go Maia Ustawę podpisem i Świę-
tym przysięgi ugruntowała przymierzem: *Dextera Domini*
fecit virtutem, i która dzielna Pańska Ręka Boskiego na
Ziemi namiesznika utworzyła Europie Nową Sukcetsyjną
wolną Potencją, wyprowadziła z Anarchyi Rzplłą, dała Jej
polityczne iestestwo i trwałość, Jej całkowitości, częściom
i dostoięństwom postać szanowną i poważną, a Narodowi
wolność istotną i trwałą, wolność Prawami niezabronioną
zabezpieczyła; Ustanowiwszy trzy władze umiarkowane,
nad które, ani dawni Greci, ani wieku Naszego Ameryka,
w swoich Rzpltych dla zachowania swobod i wolności nic
gruntowniejszego, wymyślić niemogła.

Zaiście w tym Państwie, które dla nierządu Powagę utra-
ca, niepowabne Urzędy: lecz tam chlubne i miłe, gdzie

(2)

przez

przez Rząd doskonały, powaga Państwa równa się powadze Państw postronnych.

A gdy w tej porze przywrócenia Rządu i powagi Rzplcie, umieszczony jestem na krzesle Kasztelanij Woiewództwa Rawskiego, w którym od młodości zasługiwałem się, i z którego wielokrotne Funkcye odbyłem; Nieję życie na Ofiarę wdzięczności Maieństawi WASZEY KROLEWSKIEY MOŚCI, a Oyczyźnie zaprzysiężoney ży-
czliwości.

Pozwol NAYIASNIEYSZY PANIE, abym dług ten wdzięczności nad wszystkie długi cięższy zaczął wypłacać od pocałowania Ręki Pańskiej, w której są losy Nasze, i która jest miłości Ludu, swobod, i pomyślności Narodu nayspewniejszą rękomią.

Dopełniwszy powinnych wdzięczności obowiązków, przystępując do Materji zaczętej, a zważając, co się u Nas z Monetą dzieje, że tyle Milionów srebrney Kraio-
wey Monety w Mennicach WASZEY KROLEWSKIEY MO-
SCI wybitych, mało co w Kraiu pozostało, znaleźć niemożna inney przyczyny, nad skażenie proporcji między Złotem i Srebrem.

Na tym uwaga, rachunek i ustawa stopy Monetowej fundują się, aby Proporcya między Złotem i Srebrem sto-
sownie do posady Kraiu tak była równoważnie ułożona i
przez

przez Powszeczność zachowana, iżby Srebro Złotem, ani Złoto Srebrem za Granicę wykupionemi być nie mogły.

Kiedy zaś Ewaluacya iednego Metalu, przeciwko drugiemu, nie według mnogości Metalu, i niełtosownie do Proporcyi wziętey u postronnych Narodów, to nieochybnie niską ceną szacowany Metal wyniknie, a drugi od Narodu przepłacony zostanie. Zachowanie tedy Proporcyi między Złotem i Srebrem, Kraj przy dostatku, albo utrzyma, albo niezachowanie Kraj zuboży.

Smutną pamięć strat dawnych odnowić należy dla uniknienia podobnych.

Konstytucya Roku 1717. z potrzeby naglącey opłaty żołdu Woyskowego, podniósłszy kurs monety Srebrney i Złota, niezachowała między niemi słuszney proporcyi.

Chciwi Lichwiarze wykupili Talery i inną monetę nisko ocenioną złotem podwyższonym, a jeszcze obrzytanym; w niedostatku monety Kraiowej, potrzeba i powab wielości idealney liczby monety zniewoliła brać Zagraniczną, coraz podlejszą, którą wykupiwszy Złoto, zostawiono u Nas podle Tynfy w 38. groszach do Kraiu wpłynione, a tylko grosz srebrny wartujące.

Kommissye Skar. i Menniczna ułożyły doskonałą proporcya Prawem Roku 1766. stwierdzoną, między Złotem i Srebrem. Jak ieden do 14. to jest, równając wartość grzywny iedney Złota, do 14. grzywień lotów 6. Srebra feynu,

Gdy

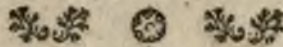

Gdy zaś Mennice Zagraniczne i Lichwiarze, zaczęli dyskredytować monetę Kraiową roznosząc, że 16. Żł: i trzy grosze srebrne niewyrownywią wartości Czer: Złotego, a Prawa i Uniwersały Kommissyi Skarbowey niezdolały odbić tego dyskredytowania. Ztąd gdy omamiona publiczność Prawa słuchać niechcąc, podniosła Czerwony Żł: do Żł: 18, Proporcją Prawem ułożoną przeznaczyła, tak, że za jedną Grzywnę Złota, u Nas Grzywien 15. i łotów 6. granow, 5. Srebra w monecie wykupowała chciwość niegodziwego zysku.

Odmieniona sroga monetowa na Seymie Roku 1786. Czer: Żł: podniesiony do Żł: 18 a do tego Proporcji z feynu Grzywny Srebra bić Żł: 8: postanowiono. Ta proporcya zachowana była do Grzywny Złota; grzywien srebra 14. łotów 11. Lecz oberżnięte Czer: Żł: i wpływ zagranicznej podfey monety skaził i tę Proporcją tak, że za jedną Grzywnę Złota grzywien Srebra 15. i łotów 6. chciwość wykupowała.

Zaiście ważność materji Monetowey jest wielka, bo Moneta nieiako łaie się piątym Elementem. Swiadczą Politycy, że podle monety, a ieszcze obce, przyzwoitego waloru niemające, niepoważoną Panstwu przynoszą stratę. Swiadczą Historycy, że Woyna tyle przynosi szkody, co idealne monety, bo nikt niemoże bydz pewnym swoiey rzetelney własności.

Gorliwa WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI Narodowi życzliwość; usilowała Kray opatrzyć dobrą Monetą, wybiło *ad Ligam Imperii*, z grzywny Feynu Żł: 80. w Mennicy WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI kilkadziesiąt Mili.

Milionów z stratą dochodów WASZEY KROLEWSKIEY MOSCI, bo Jego Skarb do kaźdey grzywny Srebra dopłacał Mennicy Zł: 4: Po odmianie Roku 86. Ropy monetowej wybito przeszło 15. Milionow: Mało jest tey w Kraiu, bo sztuka Mennic Zagranicznych i Lichwiarzów skaźwiwszy Proporcją między Złotem i Srebrem, snadno z Kraiu otwartego własną wyprowadzić, a obcą podlejszą monstę wprowadzić zdołała.

Zniszczenie u Nas proporcji między Złotem i Srebrem jest iak ów Robak wnętrzny, który Substancją moralnego Rzpłtey Ciała wygryza, i wygryzać nieprzy stanie, iezeli ta proporcya ściśle utrzymana nie będzie.

Dla czego radziłbym, aby w tym Proieckcie dodana była przez Konfiskaty kara na tych, którzy nad Prawo i Uniwersały Kommissyi Czer: Zł: i Monetę redukowaną nad tey Redukcją podnosić lub zniżać, a z tych proporcją umiarkowaną między Złotem i Srebrem kazić ważyliby się.

A że nauka i wiadomość o Monecie jest prawie kaźdemu Obywatelowi potrzebna; w którą wchodzą, iedne okolicznosci dependujące od Polityki, drugie od kalkulacji ofobliwey; radziłbym, aby Kommissya Skarbowa urządziła, iżby Jmc Pan Sreder Probierz Rzepłtey doskonaly w tey Nauce Młodz Obywatelską tey wiadomości nauczał, nadgrodziwszy Jego tak pożyteczne prace. Dziękować należy teyże Kommissyi, że z czułości urzędowej wysłała iuż kilku młodych za Granicę do nauczenia się tey wiadomości. Radziłbym oraz, aby P. Kommissya Edukacyjna, która pod Prezydencją Xcia Jmci Prymasa pełnego wysokiey gorliwości
dobrego

bręgo Obywatelstwa i życzliwości Ojczyźnie, restropne U-
rządzenia Rosowne do składu Rządu wolnego uczyniła,
których pracowników pożądany skutek chwalebnie uwień-
cza, urzędziła ieszcze przynajmniej w Akademiach Naukę
o Monecie.

XVIII. 2. 373.

XVIII.2.373